

**NAGROBEK OTTO BEYERA
NA CMENTARZU KOMUNALNYM W ŻEŃSKU
- GMINA KRZĘCIN
WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIE**

**DOKUMENTACJA KONSERWATORSKA – PROGRAM PRAC
KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH**

Opracowanie: Mirosława Koutny-Giedrys

Mirosława Koutny-Giedrys
mgr konserwacji dzieł sztuki
nr dyplomu 1008

Szczecin 2021

1. DANE OGÓLNE

Obiekt - nagrobek Otto Beyera

Adres – cmentarzkomunalny w Żeńsku

Inwestor – Gmina Krzęcin

Przedmiot zamówienia - opracowanie programu renowacji niemieckiego nagrobka Otto Beyera na cmentarzu komunalnym w Żeńsku wraz z kosztorysem inwestorskim

Zabytek wpisany do rejestru zabytków ruchomych województwa zachodniopomorskiego – pod nr B-585, decyzją nr 894/2018 z dnia 15.06.2018 r., sygn. akt nr ZR.5131.04.2018.IW

2. OPIS OBIEKTU

Nagrobek rzeźbiarza Otto Beyera, usytuowany na cmentarzu komunalnym w Żeńsku. Składa się z głowicy /jasny granit/, na której umieszczona jest tabliczka z napisem /zaprawa, odlew/ oraz ramy wokół grobu /jasny piaskowiec/ z widocznymi otworami montażowymi po niezachowanym, ażurowym ogrodzeniu, wykonanym z metalu (żeliwo, technika odlewu lub stal kuta). Wewnątrz obramienia grobu posadzona rośliność. Napis na tabliczce umieszczonej na głowicy z ubytkami: „O.TO BEYER/8.1.../...IUNI 1913”.

Brak rzeźby pełnoplastycznej ze zwieńczenia głowicy nagrobka z przedstawieniem Żniwiarki. Była ona kopią dzieła Otto Beyera (w pomniejszonej skali), niezachowaną, wieńczącą niegdyś choszczeńską fontannę.

Wymiary: głowica - wysokość w 110 cm

obramienie – 290 cm x 146 cm

tabliczka z napisem – 24 cm x 41 cm

3. STAN ZACHOWANIA

Nagrobek zachowany w złym stanie. Powierzchnia nagrobka pokryta zabrudzeniami, nawarstwieniami, miejscami mchem i glonami. W partii głowicy uszkodzony prawy górny narożnik, od góry wystaje element montażowy po miniaturze rzeźby – Żniwiarki, ufundowanej po śmierci Otto Beyera. Tabliczka z nazwiskiem Otto Beyera bardzo zniszczona,

wykonana w zaprawie, powierzchnia mocno wypłukana, miejscami uszkodzona, liternictwo prawie niewidoczne. Rama nagrobka w wielu miejscach uszkodzona ze spękaniem, lekko zapadnięta, ślady otworów montażowych /prawdopodobnie po ogrodzeniu wokół grobu/. Na powierzchni kamienia widoczne miejscami zatarcia zaprawą, powstałe podczas wcześniejszych prac naprawczych kamienia.

4. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE – OCZEKIWANE EFEKTY PRAC

Efektom planowanych prac konserwatorskich i restauratorskich będzie przywrócenie zabytkowi właściwości technicznych oraz walorów artystycznych i historycznych. W wyniku prac konserwatorskich powstrzymany zostanie proces destrukcji zabytku. W ramach prac restauratorskich, oprócz uzupełnienia ubytku, planowane jest wykonanie rekonstrukcji brakującej rzeźby z przedstawieniem Żniwiarki. Figura Żniwiarki pierwotnie ustawiona była na głowicy nagrobka/ zaginęła/n była wzorowana na rzeźbie Żniwarki Otto Beyera z fontanny w Choszczynie. Rekonstrukcja rzeźby zostanie wykonana na podstawie zachowanej fotografii archiwalnej figury z choszczeńskiej fontanny (fot. nr 14).

Z uwagi na zły stan zachowania oryginalnej tabliczki z głowicy nagrobka, wykonanej z mało trwałej zaprawy, nastąpiło zatarcie ornamentów i liter i osłabienie struktury materiału. Proponuje się ze względów konserwatorskich – zrekonstruowanie jej w trwalszym materiale tj. sztucznym kamieniu. Wymiar, elementy dekoracji po bokach oraz krój liter zostaną odtworzone według oryginału.

Nadto wykonane zostanie metalowe, ażurowe ogrodzenie, zamontowane w otworach kamiennego obramienia grobu na podstawie projektu, uwzględniającego analogie do zabytków z epoki i regionu, opracowanego w toku realizacji prac i zaakceptowanego przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie.

5. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKO-RESTAURATORSKICH

1. Wykonanie wstępnej dokumentacji konserwatorskiej zabytku – fotograficznej i opisowej.
2. Demontaż nagrobka na poszczególne elementy.
3. Dezynfekcja kamienia – likwidacja zarodników mikroorganizmów w postaci porostów, mchów itp. – chemiczna przy użyciu środka grzybobójczego BFA firmy Remmers, lub równoważnego.
4. Oczyszczenie kamienia z brudu i powierzchniowych nawarstwień, metodami mechaniczno-chemicznymi do wyboru:
 - a. mycie wodą pod ciśnieniem; ciśnienie wody w zakresie 50 – 140 bar
 - b. czyszczenie powierzchni piaskowca strumieniem pary no. wytwornica pary DE 4002 firmy Kaercher), w miarę potrzeby użycie 2% preparatu HF.
 - c. doczyszczanie mechaniczne kamieniami ściernymi,
 - d. czyszczenie chemiczne np. Fassadenreniger – Paste firmy Remmers lub Coverax firmy Covexan /wykonanie prób i wybór skuteczniejszego środka/.
5. Montaż nagrobka na nowo wykonanym fundamencie /zbrojone bloczki lub wylewka bezpośrednio na cementarzu, ze spadkiem aby woda spływała z nagrobka - różnica poziomów powinna wynosić ok. 2-3 cm/. Postawienie kolejnych elementów nagrobka, połączonych w całość za pomocą zapraw lub klejów montażowych. Całość musi zostać odpowiednio wypionowana i wypoziomowana.
6. Uzupełnienie ubytków w partii granitu z zastosowaniem fabrycznych materiałów renowacyjnych, np. żywice epoksydowe AkemiAkepox 5010z odpowiednim rodzajem kruszywa i pigmentów w celu odtworzenia barwy, struktury i faktury oryginalnego kamienia. Przebrojenie ubytków prętami zestali nierdzewnej, naklej montażowy, np. z żywicy epoksydowej.
7. Uzupełnienie ubytków w partiach piaskowca: wycięcie uszkodzonych fragmentów i zamontowanie wstawek z kamienia zbliżonego do oryginału. Uzupełnienie drobnych ubytków przy zastosowaniu gotowej, barwionej w masie zaprawy do tego typu prac, np. Restauriermortel firmy Remmers. W razie potrzeby scalenie kolorystyczne partii uzupełnionych laserunkową farbą Funcosil HistoricLasur firmy Remmers.
8. Uzupełnienie spoin pomiędzy blokami kamienia zaprawą mineralną do fugowania.

9. Hydrofobizacja całego nagrobka – np. preparat Funcosil SNL firmy Remmers.
10. Rekonstrukcja tabliczki z nazwiskiem rzeźbiarza wykonana w sztucznym kamieniu i osadzona na klej montażowy. Rekonstrukcja: wykonanie modelu w glinie, następnie formy silikonowej, odlew w żywicy i kruszywie. Wymiar tabliczki, elementy dekoracji po bokach oraz krój liter do powtórzenia według oryginału.

Tekst tabliczki:

Otto Beyer

* 08.01.1873 r.

+ 02.06.1913r.

11. Rekonstrukcja rzeźby Żniwiarki w naturalnym kamieniu /piaskowiec/ lub sztucznym kamieniu/ kruszywo z żywicą epoksydową/, na podstawie archiwalnej dokumentacji fotograficznej – materiał, technika i wymiary do uzgodnienia z ZWKZ w toku realizacji prac. Rekonstrukcja wymaga wykonania modelu w glinie, na którym będzie wzorował się wykonawca rzeźby. W przypadku rekonstrukcji w sztucznym kamieniu, istnieje potrzeba wykonania formy silikonowej, a następnie odlewu w żywicy i kruszywie. Osadzenie figury na płycie nagrobnej, w miejscu zachowanego bolca.
12. Wykonanie ażurowego, metalowego ogrodzenia (żeliwo w technice odlewu lub stal kuta) na podstawie przekazów ikonograficznych (archiwalna fotografia zabytku) lub dokumentacji projektowej (zawierającej część opisową i fotograficzną), uwzględniającej analogie do zabytków z epoki i regionu, zaakceptowanej przez ZWKZ w toku realizacji prac.

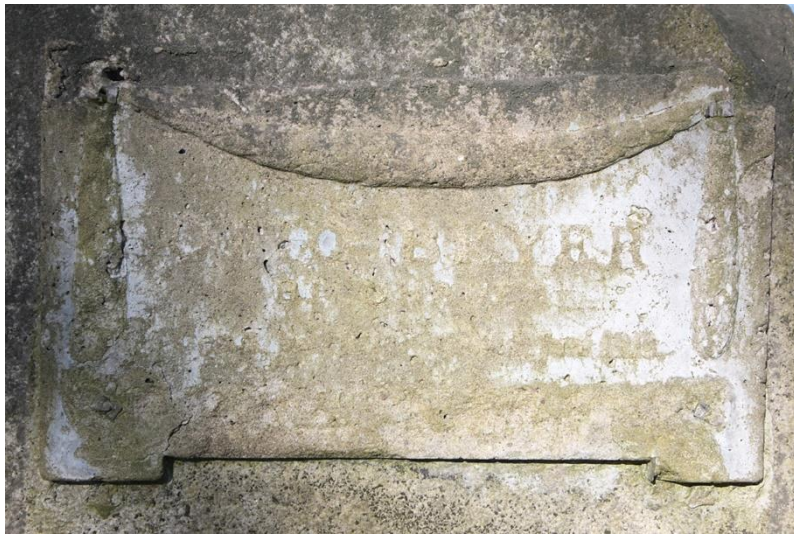
**Dokumentacja fotograficzna – Żeńsko, cmentarz - nagrobek Otto Beyera,
stan przed konserwacją**

1. Nagrobek – widok ogólny.

2. Nagrobek – głowica i tabliczka z napisem.

3. Nagrobek - tabliczka z napisem.

4.

5.

4.5 . Nagrobek –widokogólny /boklewy I prawy/.

6. Nagrobek –głowica /tył/.

7. Nagrobek – głowica /uszkodzony narożnik, miejscemontazufigurki
żniwiarki/.

8.

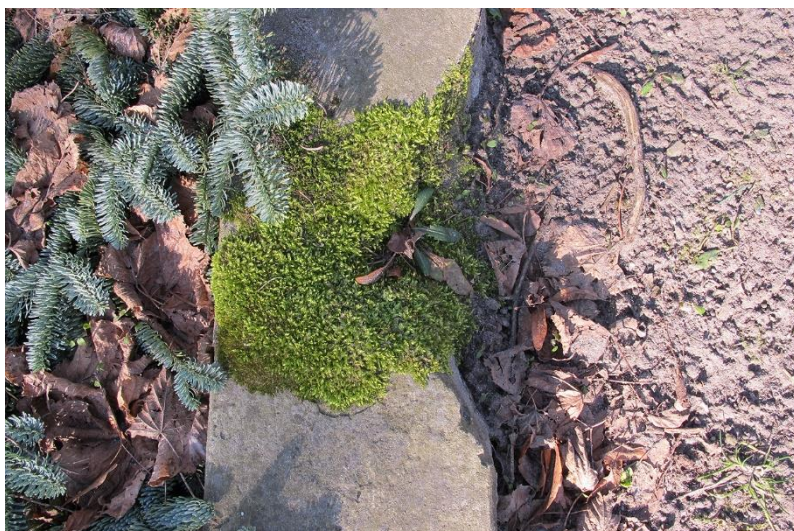

9.

10.

8 -10. Nagrobek – obramienie /liczne uszkodzenia, ubytki, spękania, zatarcia powierzchni z prawą/

11.

12.

13.

11 -13. Nagrobek – obramienie /liczne uszkodzenia, ubytki, spękania, zatarcia powierzchni, miejsc pomocowania uogrodzenia, porosty i glony/

14. Rzeźbażniwiarki – wzórdo rekonstrukcji w skali